SPAȚII PRAGMATICO-DISCURSIVE ALE COMUNICĂRII DESPRE ALIMENTAȚIA TRADIȚIONALĂ

Petronela Savin
Universitatea „Vasile Alecsandri", Bacău
savin.petronela@ub.ro

Abstract. ***Pragmatic-Discursive Spaces of Traditional Food-Related Discourses.*** *The present paper aims at presenting the particularities of pragmatic-discursive spaces of food-related discourses obtained by filed investigation in the localities from Bacău County between 2016 and 2018, in a complex research project coordinated by us, funded by UEFISCDI, PN-III P2-2.1-BG-2016-0390, "Digitization of Food Cultural Heritage. Bacau County - eCULTFOOD (2016–2018)". The result of this project was a complex database http://ecultfood.ub.ro, consisting of discourses reflecting the culinary recipes and food contexts in the Bacău county.*
When we analyse the food-related discourse the whole communication situation needs to be taken into account given that we are not talking about the implementation of a transmission contract but of a communication in a pragmatic-discursive space organized around the idea of cooperation.

Keywords: *pragmatic, food-related discourses, Bacău, recipes.*

1. *Digitalizarea patrimoniului cultural alimentar al judeţului Bacău* (PN-III-P2-2.1-BG-2016-0390)

Proiectul *Digitalizarea patrimoniului cultural alimentar. Regiunea Bacău – eCULTFOOD*[1] s-a derulat între 2016 şi 2018 şi a avut în vedere să facă vizibilă moştenirea legată de cunoştinţele privitoare la alimentaţie, prin realizarea unui corpus reprezentativ de documente audiovizuale, produse în cercetări de teren efectuate cu subiecţi de generaţii diferite din judeţul Bacău. Rezultatul acestui demers a fost crearea unei platforme, sub forma unei baze de date complexe, ce cuprinde rezultatele cercetării de teren, arhivă şi bibliotecă privind practicile şi tradiţiile alimentare din regiunea Bacău (http://ecultfood.ub.ro)[2].

[1] Proiectul PN-III-P2-2.1-BG-2016-0390 *Digitalizarea patrimoniului cultural alimentar. Regiunea Bacău – eCULTFOOD* (1.10.2016–30.10.2018) a fost coordonat de către Universitatea „Vasile Alecsandri" din Bacău, director Petronela Savin, implementându-se în parteneriat cu Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi şi Asociaţia Culturală „Artă–Tradiţii–Patrimoniu fără Frontiere" din Bacău.

[2] O prezentare a proiectului eCULTFOOD în contextul unei analize a rolului frazeologismelor din discursul privitor la alimentație este integrată și în capitolul „Discurs gastronomic între șablon și expresivitate", din volumul *Bucate din bătrâni. Frazeologie și cultură românească*, Iași, Institutul European, 2018, 109–144.

BDD-V5068 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 03:53:54 UTC)

Principala metodă utilizată în generarea de etnotexte privitoare la alimentaţie a fost cea a anchetei de teren, realizată pe baza experimentului etnologic, a interviului tematic de tip semidirectiv şi a observaţiei participative (O'Reilly 2005, 84–112). Pentru realizarea interviurilor semidirective, s-a conceput un ghid de interviu, organizat pe 50 de subiecte-temă, referitoare la cunoştinţe şi practici alimentare, tehnici de preparare şi reţete tradiţionale. Lista de subiecte-temă a avut la bază organizarea elementelor de patrimoniu imaterial alcătuită de Narcisa Ştiucă (2009, 133–140), la care au fost adăugate elemente identificate ca urmare a documentării bibliografice şi a anchetelor de teren. Cercetarea noastră a recurs, de asemenea, la tehnica experimentului etnografic, în primul rând, prin provocarea performării unor reţete care au fost însoţite de un discurs comentativ.

Anchetele s-au desfăşurat în perioada 2016–2018, urmărind să surprindă discursurile despre meniurile tradiţionale, codurile şi comportamentele culturale legate de alimentaţie ale locuitorilor judeţului Bacău. Au fost investigate, prin cel puţin o descindere în teren, 34 de localităţi[3] reprezentative pentru diversitatea geoculturală a regiunii. Au fost arhivate documente audiovizuale care au înregistrat situaţii de comunicare reale, sub formă de interviu, cu 90 de informatori din cele 34 de localităţi. Pentru documentarea elementelor de patrimoniu alimentar, s-au utilizat tehnicile video şi foto.

2. Spațiul pragmatico-discursiv al comunicării despre alimentație

În urma anchetei, s-au conturat două mari categorii de conţinuturi colectate: un repertoriu de reţete şi un repertoriu de discursuri libere despre coduri şi comportamente alimentare. De cele mai multe ori, categoria discursurilor libere s-a născut pe trunchiul discursiv al unor reţete, un ingredient, un instrument, un obicei, generând întregi povestiri legate de întâmplări de altădată, de oameni care nu mai sunt, de obiceiuri care s-au pierdut sau au rămas doar în amintirea povestitorilor.

Pornim în analiza spațiului pragmatico-discursiv al comunicării despre alimentația tradițională investigată prin proiectul eCULTFOOD de la o distincție pe care Elena Dragoș (2000, 90) o face cu privire la dubla natură a discursului. Ca rezultat al punerii în funcție a limbii, acesta „este al unui

[3] Prezentăm cele 34 de localități din județul Bacău, în ordinea cronologică a anchetării: Frumuşelu (Glăvăneşti), Glăvăneşti (Glăvăneşti), Muncelu (Glăvăneşti), Ludaşi (Balcani), Balcani (Balcani), Răţeni (Balcani), Buda (Blăgeşti), Apa Asău (Asău), Valea Mică (Roşiori), Gioseni (Gioseni), Galbeni (Nicolae Bălcescu), Bălăneasa (Livezi), Mănăstirea Caşin (Caşin), Caşin (Caşin), Blidari (Căiuţi), Pârjol (Pârjol), Bereşti (Sascut), Somuşca (Cleja), Ţârdenii Mici (Blăgeşti), Chetriş (Tamaşi), Prăjeşti (Prăjeşti), Faraoani (Faraoani), Pustiana (Pîrjol), Mâlosu (Lipova), Dumbrava (Gura Văii), Vâlcele (Târgu-Ocna), Răchitiş (Ghimeş-Făget), Berzunţi (Berzunţi), Scurta (Orbeni), Pâncești (Pâncești), Răstoaca (Răcăciuni), Pâncești (Sascut), Sascut-Sat (Sascut), Oituz (Oituz).

BDD-V5068 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 03:53:54 UTC)

subiect vorbitor, ceea ce înseamnă instaurarea lui în centrul discursului, cu tot ceea ce decurge de aici: apropierea sistemului de exprimare, degajarea propriei subiectivităţi" (*ibidem*). Însă, discursul este al cuiva şi e rostit pentru altcineva, urmărind „să persuadeze de aşa manieră interlocutorul încât acesta să creadă că e liber în alegerile succesive" (*ibidem*).

Plecând de la aceste consideraţii generale privitoare la actul enunţării, descriem strategia de comunicare în cazul interviului semidirectiv pe care s-a fundamentat demersul etnolingvistic de înregistrare a discursurilor privitoare la alimentaţia tradiţională în proiectul descris.

În primul rând, în cadrul proiectului eCULTFOOD, s-a urmărit înregistrarea unei situaţii firești de comunicare, conştientizând limitele interacţiunii verbale de tip interviu. Este cunoscut faptul că interviul este un caz particular de conversaţie (conversaţie dirijată) între un achetator (aproape invariabil out-sider în raport cu comunitatea studiată) şi unul sau mai mulţi vorbitori (Manu-Magda 2003, 46). Din acest punct de vedere, echipa de anchetatori a fost alcătuită din una sau două persoane, de obicei, un lider de comunicare şi un partener care oferea suport tehnic şi intervenea în conversaţie, în funcţie de context. Întreaga anchetă a fost organizată în teren de către un mediator, persoană din sat cu autoritate, de obicei, profesoară, preoteasă, călugăriţă, care, de cele mai multe ori, lua parte la situaţia de anchetă. Interlocutorul, femeie sau bărbat, era ales după criteriul competenţelor sale de comunicare şi, bineînţeles, în funcţie de priceperea şi disponibilitatea de a găti şi de a povesti despre gătit.

Ancheta etnolingvistică are ca scop obţinerea unor discursuri care să înfăţişeze o temă etnologică, în cazul nostru, problematica alimentaţiei tradiţionale. Analizând o situaţie de comunicare de tipul interviului despre un subiect culinar, de cele mai multe ori desfăşurat în timpul activităţii propriu-zise de gătit, trebuie avută în vedere complexitatea spaţiului pragmatico-discursiv creat.

Înţelegem conceptul de spaţiu pragmatico-discursiv în termenii în care îl defineşte Stelian Dumistrăcel (2012, 48–49)[4], care plasează acest concept sub semnul intenţiei de *cooperare* din partea vorbitorilor, în contextul unei situaţii de comunicare definită printr-o serie de date obiective (A) şi, respectiv, subiective (B).

În situaţia de comunicare creată prin ancheta de teren care investighează patrimoniul alimentar al unei comunităţi cele două tipuri de date se regăsesc necondiţionat. Datele obiective (A) sunt legate de instituirea unei comunicări personale realizate în spaţiul familiei-gazdă, de cele mai multe ori în bucătărie, luând în considerare întreg arsenalul de gesturi de preparare a unei mâncări. Registrul corespunzător al acestei situaţii de

[4] Stelian Dumistrăcel, la rândul său, se raliază definiţiei lansate de Dominique Maingueneau, care distinge un spaţiu discursiv reprezentând poziţionarea (identitatea) ideologică a enunţiatorului (cf. Charaudeau şi Maingueneau 2002, 97; 453–454).

BDD-V5068 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 03:53:54 UTC)

comunicare este registrul familiar, putând evolua spre intim sau chiar ludic. Astfel, caracterul oral al comunicării se reflectă atât în plan macrotextual (organizarea de ansamblu a dialogului legat de rețete, coduri şi comportamente alimentare), cât şi în plan microtextual (selecția formulelor de expresie a mesajului). Caracterul oral al discursului motivează prezența unor false începuturi, a unor enunțuri eliptice, reveniri, corecții, ezitări, întreruperi. Coprezența interlocutorilor în mediul familial al gazdei determină folosirea unui limbaj al momentului, marcat de contextul de comunicare (deictice personale și spațio-temporale frecvente, limbaj afectiv, sensuri contextuale ale cuvintelor, elipse). Necesitatea întreținerii legăturii de comunicare impune, firesc, utilizarea unei întregi strategii de adaptare şi stimulare a interesului față de subiectul propus, reflectat prin secvențe fatice de natură verbală, para şi nonverbală. Trebuie precizat şi faptul că aparatul foto, respectiv, camera de filmat, lasă urme importante la nivelul organizării întregii situații de comunicare, prezența acestora fiind conştientizată de toți membrii grupului de dialog.

Referitor la datele subiective ale comunicării (B), acestea ţin de dotările personale ale interlocutorilor, referindu-ne, în primul rând, la competenţa lingvistică a acestora, în speţă la competenţa idiomatică (gradul de cunoaştere a unei limbi) şi la cea expresivă, reprezentând capacitatea vorbitorului de a pune în discurs intenția de comunicare (Coşeriu 1994, 36). Evident, la nivelul acestor date subiective se situează şi variația diatopică (teritorială a limbii utilizate de vorbitor, reprezentată, în acest caz de subdialectul moldovenesc influențat în unele cazuri de situații de bilingvism), variația diastratică (legată de nivelul social al interlocutorilor, majoritatea oameni ai satului cu o educație medie) şi variația diafazică (cei mai mulți dintre vorbitori fiind recunoscuți pentru competențele lor de comunicare expresivă). Toate aceste date se subordonează unui anumit «contract de comunicare», pe care Stelian Dumistrăcel (2012, 48) îl defineşte ca pe o interacţiune de împreună-construire a sensului[5]. Acest contract de comunicare presupune compatibilizarea discursului participanților la dialog, respectiv, cercetătorii, gazda cunoscătoare a rețetelor, dispusă să împărtăşească şi să arate, persoana de contact care a mediat organizarea anchetei.

[5] Stelian Dumistrăcel plasează noțiunea de contract de comunicare în descendența concepției lui Elíseo Véron (*Entre l´épistémologie et la communication*), revendicată din ipostaze diverse, ca „intersubiectivitate" (Benveniste), „dialogism" (Bahtin), „intenţie colectivă" (Searle), „intenţionalitate reunită" (F. Jacques), „negociere" (Kerbrat-Orecchioni), ipostaze ce converg spre o definire contractuală a actului vorbirii, care implică existența a doi subiecți în relație de intersubiectivitate, existența de convenții, de norme şi acorduri ce reglează schimburile „langajiere", existența cunoaşterilor comune ce permit să se stabilească o cooperare, totul într-o anumită situaţie de comunicare (cf. Dumistrăcel 2006, 36, *apud* Charaudeau şi Maingueneau 2002, 138–141).

BDD-V5068 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 03:53:54 UTC)

2.1. Discursul rețetelor culinare

Ca tip de text, rețeta culinară face parte din categoria textelor numite procedurale (Longacre 1982, 457–486) sau instructiv-injoctive (Adam 2001, 10–27), iar ca activitate comunicativă are ca scop prezentarea procedeului de realizare a unui preparat alimentar (Milică și Guia 2017, 1–12). Adoptând clasificarea propusă de Ion Coteanu (1973, 50) în privința diasistemului limbii, rețetele culinare culese prin anchetă s-ar încadra *limbajului popular nonartistic*, subdiviziunea *nuanţat tehnic*.

Rețetele provocate în cadrul anchetei de teren, sub forma unui dialog oral inițiat de cercetător cu gazda cunoscătoare, au o structură nediferențiată. Cele trei secvențe ale rețetei scrise, titlul preparatului, ingredientele, procedeul de realizare se regăsesc într-o singură secvență discursivă în care este prezentat modul preparării care include denumirea și ingredientele.

În cele ce urmează, dorim să oferim o probă a complexității situației de comunicare generate de intenția de a obține discursuri de tipul rețetelor. Analizăm în continuare o secvență a unui interviu realizat în cadrul proiectului eCULTFOOD.

2.2. Studiu de caz: interviu cu Maria Budău, satul Galbeni, județul Bacău

Maria Budău, în bucătărie

Maria Budău este născută în anul 1950 și locuiește în satul Galbeni din comuna Nicolae Bălcescu, situat la aproximativ 15 km de Bacău, pe malul drept al Siretului, la confluența cu râul Bistrița. Locuitorii satului sunt în cea mai mare parte ceangăi de religie romano-catolică. Cei mai în vârstă dintre aceștia sunt bilingvi, vorbind alături de română un grai matern de origine maghiară. Este și cazul Mariei Budău pe care am ajuns să o

BDD-V5068 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 03:53:54 UTC)

intervievăm pe 21 ianuarie 2017 şi pe 26 noiembrie 2018, cu ajutorul învăţătoarei Petronela Condreţ, care a ales-o drept interlocutor pentru dezinvoltura în comunicare şi pentru cunoştinţele din domeniul bucătăriei, recunoscute de întreaga comunitate. Interviul s-a petrecut în bucătăria Mariei Budău, o anexă la casă, alcătuită din două camere, una de dormit şi una în care se pregăteşte mâncarea, având comună soba care serveşte ambele camere. La activitatea de gătit au ajutat şi viitoarea noră şi nepoata. La ambele întâlniri, am filmat şi condus interviul singură, în comunicare intervenind din când în când şi învăţătoarea Petronela Condreţ.

În cele ce urmează, vom analiza începutul primului interviu realizat în casa Mariei Budău la care venisem să vedem cum se fac *sărmăluţele cu păsat*. În ghidul de interviu urmăream înregistrarea a 50 reţete considerate tradiţionale, cerând interlocutorilor să spună sau să facă reţete pe care le ştiu de la bunici. Maria Budău ne-a dat informaţii despre 35 de reţete, ca răspunsuri la întrebări născute pe trunchiul discursului general legat de modul de preparare al sarmalelor. Cele 35 de reţete filmate, care oferă posibilitatea urmăririi întregului context de comunicare, pot fi accesate on line pe platforma eCULTFOOD (http://ecultfood.ub.ro/collections/show/16).

Odată intraţi în casa Mariei Budău, după ce ne-am dat bineţe şi am mulţumit pentru bunăvoinţa de a ne lăsa să filmăm cum se fac sarmalele cu păsat, gazda noastră s-a şi pornit la cernut păsatul, o făină de porumb măcinată mai mare. Deseori informatorii, instruiţi deja despre scopul venirii noastre, nu prelungesc momentul conversaţiei preparatorii şi pornesc treaba chiar înainte de a ajunge. Prima replică filmată[6] înregistrează rugămintea adresată gazdei de a vorbi despre ceea ce face[7].

C. *Numai spuniţi di fiecare datî când faciţi ceva...*

M.B. *Da, da, da, deci noi... fac cernutu la păsat. Astăzi facim nişte sărmăluţe din păsat.*

Prima intervenţie este revelatoare pentru interesul pentru comunicare al gazdei, dar înregistrează şi nesiguranţa specifică începutului de dialog.

[6] În interviuri, am utilizat registrul familiar, folosind elemente din graiul moldovenesc care se vorbeşte în satul natal, Balcani, judeţul Bacău.

[7] În transcrierea discursului oral, ne-am condus după principiul redării particularităţilor dialectale numai cu ajutorul literelor alfabetului limbii române, respectând normele generale ale ortografiei actuale; astfel, sunetul [î] s-a scris *î* la începutul şi finalul cuvintelor – în interior, în situaţii de derivare sau compunere – şi *â*, în interiorul cuvintelor (după regula generală); pentru sunetele africatizate [ŝ], [ẑ] (consoane alveo-palatale, cu o rostire uşor posterioară), s-a preferat scrierea cu literele specific limbii literare, de obicei, *ce*/*ci* şi *ge*/*gi*; pentru stadiile finale de palatalizare a labialelor şi labio-dentalelor redate prin sunetele [ḱ], [ǵ], [ń], s-a preferat scrierea cu ajutorul grupurilor de litere *che*/*chi*, (ex. *chicior*) *ghe*/*ghi* (ex. *ghiţăl*) şi, respectiv, cu ajutorul literei *n* (ex. *nireasă*).

BDD-V5068 © 2019 Casa Cărţii de Ştiinţă
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 03:53:54 UTC)

Structura *cernutu la păsat* pare nefirească, însă ea este și consecința bilingvismului, formele de genitiv fiind evitate și preferându-se construcțiile analitice cu prepoziție în acuzativ.

De obicei, informatorii, când se ocupă de gătit, nu vorbesc, dar, dacă e vorba despre o acțiune repetitivă care nu necesită o mare concentrare, e cel mai bun moment pentru a continua dialogul. Absorbită de muncă, vorbitoarea devine mai liberă în comunicare, uneori chiar uitând de aparatul de filmat. Astfel, luând drept pretext curiozitatea doamnei învățătoare care a organizat întâlnirea, provocăm interlocutoarea să ne explice mai mult:

C. *Ne povestiți? Doamna vrea să știe ce e acela păsat...*
M.B. *Acum, păsatul e făcută*[8] *din porumb... la moară…*

Încă domină încărcătura începutului de comunicare, iar întrebarea formulată pentru un răspuns de tipul definiției a fost pusă prea devreme. Remarcând începutul mai anevoios al discuției legate de preparatul care tocmai se executa, a părut o opțiune mai bună deschiderea conversației despre alte preparate care au la bază această materie primă, păsatul.

C. *Mai puneți păsat și-n altceva?*
M.B. *Numai în sarmale… Mai facem lapte... pentru copii. Da ce-i de bun? Cu asta am crescut zece copii.*

Cu acest răspuns sesizăm un fenomen foarte interesant de reformulare a răspunsului în acord cu așteptările celui care întreabă. Întrebarea se referea la prezent: *Mai puneți păsat și-n altceva?* Primul răspuns este cel cerut, în prezent, păsatul se pune *numai în sarmale…* Însă informatoarea știe că ne interesează mâncăruri vechi, așa că aduce în actualitate, o rețetă pe care n-o mai face de mult. Amintirea își face loc, vocea se schimbă și Maria Budău, ne spune că punea păsat și în lapte, cu asta a crescut zece copii. Rețeta *laptelui cu păsat* înregistrată pe platforma eCULTFOOD e dovada acestui moment al retrăirii unei amintiri, cu greu de recreat prin cuvinte (http://ecultfood.ub.ro/items/show/1813).

C. *Zece copii ați avut? Să vă trăiască! Și puneați așa în laptele fiert?*
M.B. *Când fierbe laptele... am pus la fiert laptele... pun și păsatul, sare, zahăr. Și atâta îl învârt până când se moaie exact ca mămăliga… Și, pe urmă, li scot cu lingura. Ție, ție, ție, la toatî gașca…*
C. *Și cum se cheamă mâncarea asta?*
M.B. *Mâncare făcută... din...*, *lapte făcut din păsat.*

[8] Nesiguranța în privința acordului este tot consecința bilingvismului, în ceangăiește participiul verbului neflexionând în funcție de gen.

BDD-V5068 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 03:53:54 UTC)

Rețeta de lapte cu păsat pe care Maria Budău o făcea copiilor săi, dincolo de faptul că trezește din uitare o rețetă simplă, înlocuită astăzi de laptele cu orez, aduce în prezent și sentimentul hrănirii ca ipostază esențială a maternității. Dificultatea de a da nume rețetei e un fapt pe care l-am întâlnit foarte des la interlocutori, descrierea preparatului ținând loc de nume.

Am profitat de context să verificăm existența unui alt preparat cu păsat care în prezent se face foarte rar:

C. *Și la chișcă puneți cumva?*

M.B. *Da... tot la fel, și la chișcă punem tot la fel. […]. Din plămânul porcului, din ceafă, o bucățică de carne dat prin mașină... Și, pe urmă, punim la muiet, în oleacă de ulei, jumătate din ceapă și jumătate din morcov, și-l amestecăm. Piper, boia, condimente în toate, și sare. Și chișca o ieșit.*

C. *Și, de fapt, puneți păsatul în loc de orez sau cum? […]*

M.B. *Orez separat facem la chișcă. Aici băgăm o mână de orez. Ca să deie un gust mai bun, că dor...*

C. *Deci și cu orez și cu păsat. Înainte, pe vremuri, se făcea numai cu păsat?*

M.B. *Da, atunci, bătrânii, acum vreo optzeci de ani, bunică-mea așa am găsit-o, nu mai știa die orez, ei făceau cârnați din carne cu păsat.*

Foarte interesant este faptul că Maria Budău continuă să dea răspunsuri în spiritul așteptărilor noastre. Ea ne oferă în primă instanță o rețetă de chișcă pe care o făcea bunica sa la care folosea numai păsat. La întrebarea dacă pune păsatul în loc de orez, ne spune că de fapt, în prezent, face chișca și cu păsat și cu orez *ca să deie un gust mai bun*. E de analizat această coexistență a două ingrediente care au același rol, păsatul și orezul. Ingredientul considerat mai nobil, orezul, înlocuiește astăzi păsatul în majoritatea preparatelor. Totuși, în satele ceangăiești pe care le-am investigat păsatul mai este păstrat ca ingredient identitar, chiar dacă alături de orez. Motivul credem că este caracterul conservator al acestor comunități care păstrează obiceiuri culinare ca semn al propriei identități.

Conștientizarea importanței păstrării acestor obiceiuri este confirmată și de răspunsul la următoare întrebare:

C. *Nu știam la câte lucruri folosește păsatul... Și este o moară aici-șa care macină așa mare?*

M.B. *Da, chiar fecioru meu o făcut...*

Gata, așa... Acuma spălăm păsatul...

BDD-V5068 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 03:53:54 UTC)

Prin urmare, este păstrată tehnologia necesară obținerii acestor ingrediente la care locuitorii comunității țin. Dialogul este întrerupt brusc de sfârșitul unei activități, cernutul păsatului, și începutul alteia, spălatul păsatului.

Chiar analizând acest fragment relativ scurt de interviu, se pot formula unele observații legate de specificul discursului despre alimentația tradițională înregistrat în cadrul proiectului eCULTFOOD. În cazul acestei activități de comunicare, se remarcă o continuă negociere în ceea ce privește raportul dintre așteptările intervievatorului și răspunsurile primite. Spațiul pragmatico-discursiv creat este definit de intenția de cooperare din partea vorbitorilor. Maria Budău sesizează interesul echipei față de mâncărurile considerate vechi și intersectează planurile discursurilor care privesc fapte din prezent cu cele din trecut. Rețetelor evocate din memorie au, în general, un caracter sintetic, lipsa referinței, a preparatului propriu-zis, determină convertirea în discurs a întregului demers de realizare a acestuia. De cele mai multe ori rețeta povestită este plasată într-un context de viață semnificativ pentru vorbitor. În privința rețetelor performate, discursul este influențat de acțiunea care se petrece în timpul vorbirii, simultaneitatea activității de gătit și producerea mesajului determină deseori destructurarea discursului rețetelor. De asemenea, prezența permanentă a referinței, a preparatului propriu-zis în diferitele sale etape, determină evitarea convertirii în discurs a întregului context de comunicare, *componenta acțională primând în fața verbalizării.*

Atât la nivelul discursului care înfățișează rețete pregătite sub ochiul cercetătorului, cât și la nivelul discursului prin care se prezintă rețete din memorie, învățate prin practică sau memorate după o formulă spusă sau scrisă de cineva, se remarcă utilizarea unei întregi strategii de cooperare, de stimulare a interesului față de subiectul propus, spre seducerea și incitarea receptorului, semn al competenței expresive a vorbitorului.

Bibliografie

Adam, Jean-Michel (2001). Types de textes ou genres de discours? Comment classer les textes qui disent de et comment faire?. În *Langages*, XXXV, n°. 141, 10–27.

Charaudeau, Patrick și Maingueneau, Dominique (éd.) (2002). *Dictionnaire d'analyse du discours*. Paris: Editions du Seuil.

Coşeriu, Eugen (1994). *Prelegeri şi conferinţe* (1992–1993). Supliment la „Anuarul de lingvistică şi istorie literară" al Institutului de Filologie Română „A. Philippide", Iaşi, XXXIII, 1992–1993, seria A., Lingvistică.

Coteanu, I. (1973). *Stilistica funcţională a limbii române*. *Stil, stilistică, limbaj*. Bucureşti: Editura Academiei.

Dragoș, Elena (2000). *Introducere în pragmatică*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință.

Dumistrăcel, Stelian (2012). Spații pragmatico-discursive ale generării idiotismelor: o înscenare caragialescă. În *Studii și cercetări științifice. Seria filologie*, nr. 28., 45–70.

BDD-V5068 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 03:53:54 UTC)

Longacre, Robert E. (1982). Discourse typology in relation to language typology. În Sture Allen (ed.), *Text Processing, Proceeding of Nobel Symposium 51*. Stockholm: Almquist & Wiksell, 457–486.

Manu Magda, Margareta (2003). *Elemente de pragmatică a românei vorbite regional*. Bucureşti: Dual Tech.

Milică, Ioan și Guia, Sorin (2017). Rețete culinare: oralitate și scripturalitate. În *Diacronia*, nr. 5, 1–12.

O'Reilly, Karen (2005). *Ethnographic methods*. London&New York: Routledge.

Savin, Petronela (2018). *Bucate din bătrâni. Frazeologie și cultură românească*. Iași: Institutul European.

Ştiucă, Narcisa-Alexandra (2009). Alimentaţie tradiţională. În Sabina Ispas (coord.), *Patrimoniul Cultural Imaterial din România*. Repertoriu I, Comisia Națională pentru Salvgardarea Patrimoniului Cultural Imaterial. Bucureşti: CIMEC-Institutul de Memorie Culturală, 2009, 295–310.

BDD-V5068 © 2019 Casa Cărții de Știință
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 03:53:54 UTC)